

ЛИТОВСКИЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФИЦИАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

90.

KURIER LITIEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Вторникъ. 10-го Ноября — 1836 — Wilno. Wtorek. 10-go Listopada.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Вильна.

Третьяго дня въ Воскресенье, 8-го ч. с. м. въ день Тезоименитства Ихъ Императорскихъ Высочествъ Государей Великихъ Князей МИХАИЛА НИКОЛАЕВИЧА и МИХАИЛА ПАВЛОВИЧА, въ дворцовой церкви въ 11 часовъ утра, въ присутствіи Его Сіятельства Господина Виленскаго Военнаго Губернатора, Гродненскаго, Минскаго и Бѣлостокскаго Генераль-Губернатора, Генераль-Адъютанта Князя Долгорукова, а также Гг. Военныхъ и Гражданскихъ Чиновниковъ, совершена Божественная Литургія, а потомъ молебствіе съ колѣнопреклоненіемъ при возгласеніи многолѣтія. Напоследокъ, собраніе изъ церкви отправилось къ Его Сіятельству, для принесенія поздравленій. — Въ сей же день у Его Сіятельства былъ обѣденный столъ для знатнѣйшихъ особъ. — Вечеромъ городъ былъ иллюминированъ.

— Вилкомирскаго Уѣзда Помѣщикъ Вильгинскій, съ давняго времени употребляетъ для сбереженія посѣянной ржи отъ червей, слѣдующее средство: предъ озимыми посѣвами, т. е. съ половины до послѣднихъ чиселъ Юлія, назначенный для посѣва хлѣбъ, смѣшаванъ былъ съ Багуномъ (*ledum palustre*) или же подстилая его рядами подъ зерно, прикрывалъ оное вѣтвями того же Багуна; въ этомъ положеніи оставался смѣшанный хлѣбъ двое или трое сутокъ.

Поля, обсеянные приготовленнымъ такимъ образомъ зерномъ, при изрѣбленіи въ текущемъ году въ кругу его полей всей ржи червями, остались совершенно безопасными отъ поврежденія червей; средство таковое дознано Г. Вильгинскимъ въ продолженіи 17 лѣтъ съ одинакимъ успѣхомъ.

Санктпетербургъ, 2-го Ноября.

Высочайшимъ Приказомъ, 24-го Октября, Командиръ Херсонскаго Инженернаго Округа, Генераль-Маіоръ Шведеръ 1-й, уволенъ отъ службы, за болѣзнію, съ мундиромъ и пенсіономъ полнаго оклада, опредѣленнаго Уставомъ 6-го Декабря 1827 года.

— Высочайшимъ Приказомъ, 26-го Октября, назначены: Командиръ 1-й бригады 2-й Уланской дивизіи, Генераль-Маіоръ Паниутинъ 2-й, Начальникомъ 1-го, 2-го, 3-го и 4-го Кавалерійскихъ Округовъ Новороссійскаго Военнаго Поселенія, съ состояніемъ по Кавалеріи; Полевой Инженеръ-Полковникъ Ярмерштетъ, Командиромъ Западнаго Инженернаго Округа.

— Государь Императоръ, по всеподданнѣйшему докладу Его Императорскому Величеству представленія Курскаго Гражданскаго Губернатора, въ которомъ онъ испрашивалъ разрѣшенія, куда отправить на службу отсужденнаго изъ помѣщичьяго владѣнія въ военное вѣдомство, солдатскаго сына Степана По-

WIAOMOŚCI KRAJOWE.

WILNO.

Завчера въ недѣлю, дня 8-го т. м. въ день Высочайшихъ Имений Ихъ Цесарскихъ Высочайшихъ Имений ХІАЖАТ MICHAŁA NIKOŁAJEWICZA i MICHAŁA PAWŁOWICZA, въ каплицѣ паłacowej o 11-tej zrana, w obecności Jaśnie Oświeconego Pana Wileńskiego Wojennego Gubernatora, Grodzieńskiego, Mińskiego i Białostockiego Jenerał-Gubernatora, Jenerał-Adjutanta Xięcia Dothorukowa, oraz PP. Wojennych i Cywilnych Urzędników, odprawiona była święta Liturgia, a potem modły z przykłonieniem przy zaśpiewaniu mnogich lat. Nakoniec, Zgromadzenie z kaplicy udało się do Jaśnie Oświeconego Xięcia Pana Wojennego Gubernatora, dla złożenia powinszowań. — Tegoż dnia u Xięcia Jego Mości był obiad dla znakomitszych osób. — Wieczorem miasto było oświecone.

— Obywatel Witkomierskiego powiatu Wilczyński, oddawna używa dla ocalenia posianego żyta od robactwa, następującego sposobu: przed zasiewem zimowym, t. j. od połowy do ostatnich dni Lipca przeznaczone na zasiew zboże, mieszał z Bagnem (*ledum palustre*), lub też kładł go rzędami pod ziarno, potem przykrywał gałęziami tegoż Bagna; w takim stanie zostawało nasienne zboże przez dwie lub trzy doby.

Polą, usiane tak przygotowanym ziarnem, przy zniszczeniu w teraźniejszym roku do koła jego gruntów, całego prawie żyta przez robactwo, zostały zupełnie bezpiecznemi od uszkodzenia; sposób ten został sprawdzony przez P. Wilczyńskiego w przeciągu 17 lat z równym skutkiem.

Sankt-Petersburg, dnia 2-go Listopada.

Przez Najwyższy Rozkaz dzienny, 24 Października, Dowódzca Chersońskiego Okręgu Inżynjerów, Jenerał-Major Szweder 1-szy, uwolniony ze służby z przyczyny choroby, z mundurem i pensją zupełnego wyznaczenia, podług ustawy 6-go Grudnia 1827 roku.

— Przez Najwyższy Rozkaz dzienny, 26 Października, назначени: Dowódzca 1-ey brygady 2-ey dywizyi Ułanów, Jenerał-Major Pаниутинъ 2-ги, Начальникомъ 1-го, 2-го, 3-го и 4-го Округовъ Кавалеріи Новороссійскаго Woyskowego Osiedlenia, z liczeniem się w Kavaleryi; Połowy Półkownik Inżynjerów Jarmerstett, Dowódzca Zachodniego Okręgu Inżynjerów.

— CESARZ Jego Mość, po nayuniżeńszém przełożeniu Jego CESARSKIEY Mości przedstawienia Kurskiego Cywilnego Gubernatora, w którym on upraszał o rozstrzygnięcie, dokąd wysłać na służbę odsądzonogo od obywatelskiego władania do wiedzy woyskowej, syna żołnierskiego Stefana Polakowa, który, mając wieku lat

лякова, который, имѣя отъ роду болѣе 40 лѣтъ, женатъ и прижилъ дѣтей, Высочайше повелѣть соизволилъ: оставить его въ гражданскомъ вѣдомствѣ; а сыновей зачислить кантонистами на общихъ правилахъ, для кантонистовъ установленныхъ, каковое правило и впредь наблюдать. (С. П.)

Одесса, 13-го Октября.

Путешественники, прибывшіе сюда изъ Персіи, говорятъ, что Персидскій Шахъ вовсе не думалъ объявлять войну Кабульскому Хану, какъ сказано было въ Смирискомъ Журналѣ. Эти же самые путешественники увѣряли, что Англійскіе офицеры, находящіеся въ службѣ Персидскаго Шаха, никогда не подавали просьбъ о своей отставкѣ. (О. В.)

Варшава, 9-го Ноября.

Всѣмъ извѣстно, что нынѣшнимъ лѣтомъ, болѣзнь именуемая *холерою* появилась въ Богеміи, оттуда перешла въ Моравію, а напоследокъ показала и въ Галиціи. Разнесся даже слухъ, будто она появилась уже и въ Варшавѣ, и это подало поводъ ко многимъ толкамъ въ городѣ. Хотя Правительству совершенно извѣстно, что холера весьма рѣдко, или почти никогда не появляется въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ разъ она уже свирѣпствовала, впрочемъ предприняты всѣ мѣры для предотвращенія болѣзни. Съ этимъ намѣреніемъ Правительство отправило въ Галицію имѣющаго полную довѣренность врача, поручивъ ему испытать на мѣстѣ ходъ и степень сей болѣзни. Тотъ врачъ исполнивъ данное ему порученіе, возвратился, и увидѣвши Правительство, что холера переходя изъ Моравіи въ Галицію миновала Г. Краковъ и появилась въ Тарновѣ, но только въ самомъ городѣ, не оставляя по себѣ никакого слѣда въ окрестныхъ селеніяхъ; оттуда перешла она въ одно только мѣсто Царства Польскаго, въ общество Ксану, гдѣ трое померло, и хотя уже три недѣли назадъ тому, какъ холера появилась въ томъ обществѣ, но доселѣ она не распространилась далѣе; хотя отчетъ медика подтвердилъ замѣчаніе, о которомъ выше упомянуто, что холера минуетъ тѣ мѣста, въ коихъ прежде обнаруживалась, и хотя теперь свободный отъ язви Г. Краковъ, служить тому новымъ доказательствомъ, однако же Правительство заблаговременно предпринимаетъ въ Воеводствахъ смѣжныхъ съ Галиціею, возможныхъ средства, для вспоможенія всѣмъ тѣмъ, кои могли бы имѣть въ томъ нужду. Еслибъ, отъ чего сохрани Боже, была необходимость принять тѣ же самыя средства, и въ другихъ окрестностяхъ, тогда ничто не будетъ оставлено, чего могли бы требовать здравый смыслъ, нужда жителей и заботливость начальства. Нынѣ же, для предупрежденія ложныхъ слуховъ, Правительство сочло нужнымъ привести во всеобщее извѣстіе о состояніи упомянутой болѣзни, и о средствахъ имъ предпринятыхъ.

— Проектъ, о распространѣніи зданія Варшавскаго Человѣколюбиваго Общества, приведенъ въ исполненіе и 30-го прош. м. происходило въ немъ помѣщеніе нищихъ, доселѣ содержимыхъ въ Гржибовой Волѣ.

— 8-го ч. сего м. открыта выставка художественныхъ издѣлій, и съ этого времени по вторникамъ, четвергамъ и воскресеньямъ будетъ открыта отъ 10 часовъ утра до 3 часовъ вечера. Зала выставки находится въ первомъ лѣвомъ павильонѣ противу Казимировскихъ зданій. Цѣна за входъ съ особы 7½ коп. сер. Списокъ выставленныхъ издѣлій продается въ кассѣ по 15 к. серебромъ. (Г. С.)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

П р у с с і я.

Берлинъ, 1-го Ноября.

И. И. К. К. Высоч. Великій Наслѣдный Герцогъ и Наслѣдная Герцогиня Мекленбургъ-Шверинскіе выѣхали въ Лудвигслустъ.

— Императорско-Россійскій Генераль-Маіоръ и Генераль-Адъютантъ *Сумароковъ* выѣхалъ въ Петербургъ.

— Г. *Богуславскій* предлагаетъ посредствомъ Бреславскихъ газетъ, дѣлать наблюденія на небѣ въ послѣднихъ числахъ Ноября. Нѣсколько уже лѣтъ по ночамъ отъ 11 до 14 Ноября, замѣчали въ разныхъ странахъ свѣта, множество падающихъ звѣздъ, а потому весьма любопытно узнать, постоянно ли всякой годъ бываетъ такое явленіе.

— Изъ Данцига Пишутъ, что отъ непрерывныхъ бурь вода въ Вислѣ значительно поднялась и причинила наводненіе. Значительное количество польской пшеницы, лежавшей на берегу и стога сѣна на лугахъ затоплены; дорога въ Муггарвассеръ въ нѣкоторыхъ мѣстахъ совершенно покрыта сѣномъ. (D. P.)

А в с т р і я.

Вѣна, 4-го Ноября.

Слышно, что Его Королевское Высочество Эрцгерцогъ Фердинандъ Эстскій въ Ноябрѣ прибудетъ

вѣсее 40, jest żonaty i spłodził dzieci, Natwóżyć rozkazać raczył: zostawić go w wiedzy cywilney; a synów policzyć do Kantonistów na powszechnych prawidłach, dla Kantonistów ustanowionych, jakowe prawidło i na przyszłość zachowywać.

Одесса, 14-го Паўдзiе́нника.

Подо́ржні, ктoрy з Персіі тy прыбылі, мoвiя, iз Шахъ Перскі не мы́слаў вчале выповiдаць вoйны Чанови Кабульскіму, як тo было пoвiдзiа́нo в дзiе́ннiку Смырне́нскім. Цi ж самi подо́ржні запевнiа́лі, жe офицеры Ангiельскі, в слyжбi Шаха Перскагo знаyдаючы сiя, нiгды не пoдавалi прoбъ o уoлoвнiеннi.

(Г. О.)

Варшава, дня 9-го Листопада.

Вiаdомo powszechnie, жe в ciагу tegorocznego lata, staбość *cholera morbus* zwana, zjawiła się w Czechach z tamtąd przeszła do Morawii, a nakoniec pokazala się i w Galicyi. Rozeszła się nawet pogłoska jakoby doszła już i do Warszawy, co w mieście obudziło wieloliczne rozumowania. Lubo Rządowi i wiadomo, жe cholera rzadko bardzo, lub prawie nigdy nie objawia się w tych miejscach, w których już raz była, nie pominął przecież przedsięwzięcia wszelkich środków, zmierzających do zabezpieczenia powszechnego zdrowia. W tym celu wysłał do Galicyi posiadającego zaufanie lekarza, polecając mu zbadanie na miejscu postępu i stopnia tej choroby. Spełniwszy dane sobie polecenie lekarz powrócił i oznajmił Rządowi, жe cholera, postępując z Morawii do Galicyi, ominęła Kraków i okazała się w Tarnowie, i to w samém tylko mieście; niepozostawiając swojego śladu ani w jednej ze wsi, które je otaczają, жe z tamtąd dostała się w jednym tylko punkcie do Królestwa Polskiego, do gminy Ksany, gdzie umarło trzy osoby, i że od trzech tygodni w rzeczonej gminie dostrzeżona, dotąd się dalej nie rozszerzyła; jakkolwiek zatem raport lekarza stwierdził to spostrzeżenie, o którym się nadmieniono, жe cholera mija te miejsca, w których się poprzednio okazywała; i jakkolwiek ominęty przez nią obecnie Kraków, jest tego nowym dowodem: przecież pomimo to, Rząd wcześniej nie zaniedbuje przedsiębrać w Wództwach, z Galicyą graniczących wszelkich środków, zapewniających najskuteczniejszą pomoc tym wszystkim, którzyby jej potrzebować mogli. Gdyby, czego Boże zachowaj, zaszła konieczność użycia tychże samych środków i w других okolicach: na ówczas nie pominęciem niezostanie, czego rozsądek, potrzeba mieszkańców i troskliwość Zwierzchności wymagać mogła. Obecnie zaś, w celu zapobieżenia szkodliwym wieściom, Rząd uznał właściwem, podać do powszechnej wiadomości tak stan, w jakim się choroba, o której mowa, znajduje, jak i środki przez siebie przedsięwzięte.

— Wykonanem zostało rozprzestrzenienie gmachu Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności, i nastąpiło dnia 30 z. m., wprowadzenie do niego ubogich dotąd w Grzybowey Woli oddzielnie utrzymywanych.

— Dnia 8 b. m., otworzoną została wystawa publiczna dzieł sztuk pięknych, i otulad co wtorek, czwartek i niedzielę otwartą będzie od godz. 10 zrana, do trzeciej z południa. Sala wystawy jest w pierwszym lewym pawilonie poprzecznym gmachów Kazimierowskich. Cena wycięcia 15 groszy od osoby. Katalog dzieł wystawionych sprzedaje się w kassie po złp. 1.

(Г. С.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

П р у с с і я.

Берлинъ, дня 1 Листопада.

И. К. К. Выс. Великі Хіа́зе Дзiе́дзiчны і Wielka Xieźna Dziedziczna Mекленбургъ Schwerińscy, wyjechali do Ludwigsłustu.

— Cesarsko-Rosyjski Jenerał-Major i Jenerał-Adjutant *Sumarokow*, wyjechał do Petersburga.

— Pan *Bogusławski* wzywa w gazetach Wrocławskich, aby uważano nieho w następujących dniach Listopada. Od kilku lat bowiem w nocach od 11 do 14 Listopada uważano w różnych stronach świata mnóstwo gwiazd spadających; jest zatem rzeczą nader interesowną przekonać się: czy ten fenomen regularnie co rok się zdarza.

— Donoszą z Gdańska, iż ciągły wicher zrzucił znaczne podniesienie się wody na Wiśle i wylew tej rzeki. Woda zalała znaczną ilość pszenicy polskiej, która leżała na brzegu, i stogi siana na łąkach; droga do Mufgarwasser jest w kilku miejscach zupełnie okryta sianem. (D. P.)

А у с т р і я.

Вiе́дeń, дня 4 Листопада.

Слы́чаць, iз J. Kr. Wys. Arcy-Xiа́зе Ferdynand d'Este przybędzie w Listopadzie do tutejszey stolicy,

въ здѣшнюю столицу, а потомъ чрезъ Лембергъ отправится въ Петербургъ.

— Здѣсь получено извѣстіе, что Герцогиня *Беррійская* благополучно разрѣшилась дочерью. (D. P.)

ГЕРМАНИЯ.

Мюнхенъ, 3-го Ноября.

Ея Кор. Высоч. Герцогиня *Лейхтенбергская*, жившая по возвращеніи своемъ изъ Швеціи съ фамиліею на ближней дачѣ въ Исманингѣ, теперь возвратилась въ столицу. (A. P. S. Z.)

ФРАНЦІЯ.

Парижъ, 1-го Ноября.

Сегодня въ 3 часа утра, Король не смотря на свою простуду, приказалъ собрать Министровъ въ Тюльери. Въ 6 часовъ собрались Министры подъ предсѣдательствомъ Его В-ва и совѣщаніе продолжалось до 10 часовъ. Еще вчера, по полученіи депешей изъ Испаніи, въ которыхъ содержится рѣчь Королевы Правительницы, Г. *Моле* долго бесѣдовалъ съ Королемъ, и въ теченіи дня трижды прѣзжалъ въ дворецъ. Это необыкновенное движеніе подадо поводъ къ молвѣ о посредничествѣ въ Испаніи и о перемѣнѣ Министровъ. Но вѣроятнѣе всего, что извѣстія изъ Страсбурга подали поводъ къ движеніямъ въ дворцѣ. Парижская публика и сегодня еще не увѣдомлена о Страсбургскомъ происшествіи.

— Принцъ *Жоанвилльскій* 26-го ч. прош. м. прибылъ къ Кипрійскимъ островамъ.

— *Journal de Paris* сегодня по случаю праздника Всѣхъ Святыхъ, не вышелъ. Всѣ другія газеты, исключая *National*, завтра не выдутъ. Биржа сегодня закрыта и почта отходитъ уже въ 2 часа.

— Письмо изъ Кадикса отъ 17 ч. прош. м. доноситъ о прибытіи въ тамошнюю гавань 3 Французскихъ кораблей и 2 бриговъ, которые съ другими, стоящими тамъ на якорѣ кораблями, составятъ эскадру изъ 7 кораблей.

— *Moniteur* увѣдомляетъ, что, по извѣстіямъ изъ Андалузіи, *Гомесъ* прогнанъ въ горы Сьерра-Морена.

— Изъ Байонны отъ 27-го ч. прош. м. пишутъ: „Осада Бильбао начала 25-го ч. въ 4 часа утромъ. Карлисты построили батарею въ церкви Бегонии, изъ которой они бросили уже въ городъ 4 бомбы съ горючими веществами. Карлисты завладѣли рѣкою и они уже захватили 3 непріятельскихъ судна; на одномъ изъ нихъ нашли они депеши къ Генералу *Эвансу*, который кажется не имѣлъ намѣренія оставить Санъ-Себастьянъ.

2-го Ноября.

France говоритъ, что нѣсколько уже недѣль Графиня *Липано* находилась въ подозрѣніи и за нею имѣли строгій надзоръ; объявленныя ею причины прѣзда во Францію, были только однимъ предлогомъ и пребываніе ея въ Парижъ имѣло связь съ предпріятіемъ молодого *Бонапарте*.

— *Bon Sens* говоритъ: Къ Графинѣ *Липано* приставлена стража въ ея комнатахъ. Вся Полиція въ движеніи. Верховные курьеры развозятъ приказы во всѣ казармы, гдѣ теперь разставлены войска.

— Слышно, что Герцогъ *Орлеанскій* въ теченіи дня выѣхалъ въ Страсбургъ.

— Королевскимъ приказомъ отъ вчерашняго дня Генералъ-Лейтенантъ, Баронъ *Воароль*, возведенъ въ достоинство Пера Франціи.

— Г. *Франкъ-Карре* по совѣщаніи съ Хранителемъ Большой Печати, отправился въ Страсбургъ.

— Вчера вечеромъ Его В-во принималъ Префекта Сенскаго Департамента, Генерала *Бодранда*, Г. *Ремюза*, Г. *Оберзаерта*, Г. *Легонзъ* съ его супругою, Маршала *Мезона*, Г. *Жанвѣ* и многихъ чиновниковъ, Церковъ, Депутатовъ и Иностранныхъ Пословъ.

— Созваніе Палаты рѣшительно назначено въ среду 28-го Декабря. Распоряженіе на этотъ щетъ чрезъ нѣсколько дней будетъ объявлено въ *Монитерѣ*.

— Правительство публиковало сегодня слѣдующія телеграфическія депеши: „Байонна, 31-го Октября 3½ часа по полудни. Карлисты 29-го ч. по причинѣ приближенія *Эспартеро*, сняли осаду Бильбао. *Эгвіа* выступилъ противъ него.“ — „Байонна, 31-го Октября 11 часовъ. Частное письмо изъ Мадрита отъ 26-го ч. доноситъ, что чрезвычайнымъ курьеромъ доставлено извѣстіе, будто *Але* между Поцо-Бланко и Монтоко захватилъ у *Гомеса* 1,200 чел. инфантеріи, два эскадрона кавалеріи и два полевыхъ орудія.

— Въ одномъ письмѣ изъ Байонны признають неосновательнымъ извѣстіе, что Генералъ *Эспартеро* подавъ въ отставку. Въ войскѣ, съ которыми *Эспартеро* спѣшитъ къ освобожденію Бильбао, считается отъ 4 до 5,000 ч.

3-го Ноября.

Вчера въ 12 часовъ по полудни, Король давалъ

a potem przez Lwów uda się do Petersburga.

— Otrzymano tu wiadomość, iż Xiężna *Berry* powiła szczęśliwie córkę. (D. P.)

НИЕМЦЫ.

Monachium, d. 3 Listopada.

Jey Kr. Wys. Xiężna *Leuchtenbergska*, która od swego powrotu ze Szwecyi z familią, bawiła w wiejskiej swej posiadłości w Ismaning, powróciła teraz do stolicy. (A.P.S.Z.)

FRANCYA.

Paryż, dnia 1-go Listopada.

Król dzisiaj o godzinie 3 rano, chociaż chory nieco z przeziębienia, zwołał Radę Ministeryalną do Tuilleryów. O godzinie 6 rano zgromadzili się Ministrowie pod przewodnictwem J. K. Mości; narady trwały do godziny 10. Wczora, już po otrzymaniu depeszy z Hiszpanii, które udzielają mowę Królowej Regentki, P. *Molé* długą miał naradę z Królem, a w ciągu dnia trzy razy był w zamku. Nadzwyczajne te poruszenia, rozszerzyły pogłoskę o interwencyi do Hiszpanii i o zmianie Ministrów. Zapewna otrzymane ze Straßburga wiadomości, były powodem do takich w zamku poruszeń. Publiczność Paryzka, dzisiaj jeszcze nawet nie wie o wypadkach w Straßburgu.

— Xiążę *Joinville*, d. 26 z. m. przybył ku wyspom Cypryjskim.

— *Journal de Paris* z przyczyny dzisiejszey uroczystości Wszystkich ŚŚ., niewyszedł. Dalsze dzienniki, oprócz *National*, jutro niewyjdą. Giełda jest dzisiaj zamknięta, a pocztą odeszła już o godz. 2.

— List z Kadyxu pod d. 17 z. m., donosi o przybyciu do tamiecznego portu 3 okrętów liniowych francuzkich i 2 brygów, które ze stojącemi już tam nakotwicy okrętami, tworzą eskadrę z 7 okrętów.

— *Monitor* donosi, że podług wiadomości z Andaluzyi, *Gomez* udał się w góry Sierra Morena.

— Donoszą z Bajonny pod d. 27 t m: „Obłężenie Bilbao zaczęło się d. 25 o godz. 4 rano. Karoliści w kościele Begoña urządzili baterią, z której już rzucili do miasta 4 bomby, napełnione palącemi się materiałami. Karoliści opanowali rzekę, i zabrali już trzy statki nieprzyjacielskie; na jednym z tych znaleźli depesze do Jenerała *Evans*, który zda się niema zamiaru opuszczenia *St. Sebastian*.

Dnia 2.

Podług Dziennika *France*, już od kilku tygodni Hrabinę *Lipano*, miano w podeyrzeniu, i osoba jej ściśle była strzeżoną; rozumieją, że przyczyna przybycia do Francyi, była tylko pozorem, a jej pobyt w Paryżu jest w związku z zamiarami młodego *Buonapartego*.

— W *Bon Sens* czytamy. „Hrabina *Lipano* ma być strzeżoną w swych pokojach. Cała policya jest w poruszeniu. Konne ordynanse, rozwożą rozkazy do wszystkich koszar, gdzie dzisiaj są postawione woyska.

— Słychać, że Xiążę *Orleans* wyjechał dzisiaj do Straßburga.

— Przez rozkaz Królewski dnia wczorayszego, Jenerał Porucznik Baron *Voirol*, wyniesiony został na godność Para Francyi.

— P. *Franck-Carré* po odbyciu narad z Wielkim Strażnikiem pieczęci wyjechał do Straßburga.

— Wczora wieczorem J. K. Mość przyjmował Prefekta Departamentu Sekwany, Jenerała *Baudrand*, P. *Rémusat*, P. *Haubersaert*, P. *Léhon* z małżonką, Marszałka *Maison*, P. *Janvier*, i wielką liczbę Urzędników, Parów, Deputowanych i Posłów zagranicznych.

— Zwołanie Izby przeznaczone na środę dnia 28 Grudnia t. r. Rozkazy tyżące się tego, za kilka dni będą ogłoszone w *Monitorze*.

— Rząd ogłosił dzisiaj następującą depeszę telegraficzną: „Bayonna, 31 Października o pół do czwartey po południu. Karoliści dnia 29 t. m. za zbliżeniem się Jen. *Espartero*, odstąpili od obłężenia Bilbao. *Eguia* wystąpił naprzeciw niego.“ — „Bayonna 31 Października o godzinie 11-tey. List prywatny z Madrytu pod 26 t. m. donosi, że przez nadzwyczajnego gońca otrzymano wiadomość, że *Alaix* między Pozo-blanco i Montaco zabrał *Gomezowi* 1,200 ludzi piechoty, dwa szwadrony jazdy i dwa działą.

— W liście z Bayonny zaprzeczają udzieloney przez niektóre dzienniki wiadomości, że Jen. *Espartero* podał się do uwolnienia. Korpus, z którym *Espartero* spieszył na odsiecz Bilbao, wynosi od 4 do 5,000 ludzi.

Dnia 3.

Wczora o godz. 12 o południu, Król udzielił Pre-

приватную аудиенцию Президенту Палаты Депутатов и первому Президенту счетного суда, потомъ занимался съ Маршаломъ *Жераромъ* и Министромъ Торговли и председательствовалъ въ Министерскомъ Совѣтѣ, продолжавшемся полтора часа.

— Королевскимъ повелѣніемъ отъ 29-го ч. прош. м., Чрезвычайный Посолъ и Полномочный Министръ Короля при Императорѣ Бразилійскомъ *Г. Серпурѣ*, въ томъ же достоинствѣ наименованъ при Королѣ Бельгійскомъ.

— *Г. Тьеръ* вчера почти неожиданно возвратился въ Парижъ.

— О происшествіяхъ въ Вандомѣ, *Мониторъ* содержитъ слѣдующее: „Еще одна безразсудная попытка къ военному мятежу, какъ и въ Страсбургѣ, сдѣлана въ Вандомѣ. 30-го ч. Октября нѣкто *Брюанъ*, Бригадиръ 4-го эскадрона первого гусарскаго полка, стоящаго гарнизономъ въ семь городъ, съ 14 гусарами своего полка, былъ въ одной гостинницѣ. Въ этомъ собраніи начерталъ планъ, ночью бить тревогу, овладѣть постами и офицерами, арестовать начальства и объявить республиканское правленіе. Бунтовщики хотѣли даже идти въ ближніе города, чтобы усилить свое скопище. Это собраніе не успѣло разойтись, какъ объ немъ уведомили Подполковникъ того полка; онъ тотчасъ прибылъ и приказалъ арестовать Бригадира и другихъ гусаровъ его соучастниковъ. *Брюанъ* приведенный въ слѣдственную залу воспользовался случаемъ и, выстрѣливъ изъ пистолета въ квартирмейстера, повергнулъ его на землю. Въ первую минуту замѣшательства, *Брюанъ* ушелъ изъ подъ караула, и оставивъ казармы переправился на другую сторону Лоары. Главному его соучастнику, гусару *Тьерри*, равнобѣрно удалось уйти. *Брюанъ* въ 2 часа ночью, добровольно возвратился въ казарму, и тотчасъ посаженъ въ темницу. Королевскій Прокуроръ въ сопровожденіи Вице-Президента отправился къ нему и началъ первые допросы. Онъ не хотѣлъ скрывать своего плана и своихъ безразсудныхъ надеждъ. Гусары собравшіеся въ поманутой гостинницѣ, съ заряженными ружьями, также задержаны. Судебное слѣдствіе началось. Спокойствіе города Вандома ни на минуту нарушено. Всѣ посты удвоены, и національная гвардія собралась по первому требованію Вице-Президента и городскихъ властей. *Брюанъ* и его соучастники будутъ представлены военному суду.

— Сегодня распространился слухъ, что также въ Гренобли и Лионѣ произошелъ военный мятежъ. Новѣйшія письма и журналы ничего о томъ не упоминаютъ.

— Вотъ странный случай: эскадронный начальникъ *Франкевилъ*, который такъ много содѣйствовалъ къ усмиренію Страсбургскихъ безпорядковъ, женатъ на молодой дамѣ изъ Страсбурга, сестра которой, какъ почетная дама находится при Королевѣ *Гортензій*. Надобно также знать, что Комендантъ *Паркинъ*, бывшій Офицеромъ Парижской національной гвардіи, сопровождалъ *Фіески* до ступеней ашафота.

— Извѣстіе объ отъѣздѣ *Г. Франк-Карре* въ Страсбургъ, неподтверждается.

— *Jour. du Commerce* уведомляетъ, что посланное въ первыя минуты повелѣніе, о выѣздѣ Графини *Липано* изъ Франціи, остановлено.

— Телеграфическая депеша изъ Байонны отъ 1-го ч. с. м. уведомляетъ, что Кортесы наименовали Королеву, на время малолѣтства ея дочери, Правительницей.

— *Gazette de France* утверждаетъ, что Правительство получило извѣстіе о вступленіи *Гомеса* въ Гранаду. Это извѣстіе совершенно противно послѣдней телеграфической депешѣ, по коей *Гомесъ* дѣйствуетъ въ Сьерра-Моренѣ.

— Объ осадѣ Бильбао ничего сегодня не слышно, однако вообще полагаютъ, что осада не снята, но что только часть корпуса бывшаго при осадѣ выступила противу *Эспартеро*.

4-го Нолбръ.

Король вчера предъ полуднемъ, въ сопровожденіи Маршала *Жерара* и Графа *Моле*, посетилъ Версальскій замокъ.

— *Г. Тьеръ* вчера представлялся Королевѣ и Принцессѣ *Аделаидѣ*. (У Короля не имѣлъ онъ еще аудиенціи.)

— Королевскимъ повелѣніемъ вчерашняго числа, Баронъ *Руенъ* наименованъ Чрезвычайнымъ Посланникомъ и Полномочнымъ Министромъ Короля Французовъ при Бразилійскомъ Императорѣ.

— *Г. Франкевилъ*, Адъютантъ Генерала *Воароль*, наименованъ Подполковникомъ.

— Въ *Courrier Français* содержится: „Не смотря на распространенные многими журналами слухи, вѣроятно Графиня *Липано* увѣрена, что она въ слѣд-

зиденту Избы Депутатовъ и первшему Президенту Избы разсчетовъ, прыватне ауденцые, pracowat potém z Marszałkiem *Gerard* i Ministrem handlu, i zasiadał w Radzie Ministerjalnej półtora godziny trwającej.

— Przez rozkaz Królewski pod d. 29 z. m., *P. Serurier*, Poseł nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Królewski przy Cesarzu Brazylijskim, mianowany został w teyże godności przy Królu Belgickim.

— *P. Thiers* wczora prawie niespodziewanie powrócił do Paryża.

— O zasłych wypadkach w Vandôme *Monitor* udziela co następuje: „Jedno jeszcze nierozmysłne kuszenie się do wojskowych rozruchów, równie jak i w Strażburgu, miało miejsce w Vendôme. D. 30 Października niejaki *Bruyant*, brygadier 4 szwadronu pierwszego pólku huzarów, stojącego na załodze w tém mieście, znajdował się ze 14 huzarami tego pólku w pewnym domu gościnnym. W zgromadzeniu tém ułożony był plan, w nocy zrobić trwogę, opanować stanowiska i Oficerów, aresztować władze i ogłosić rzeozpolsolitą. Buntownicy chcieli nawet iść na sąsiedzkie miasta dla powiększenia swej partyi. Zebranie to jeszcze się nie rozpoczęło, gdy doniesiono o tém Podpółkownikowi tego pólku: ten ostatni natychmiast rozkazał aresztować brygadiera i innych huzarów, jego spółuczestników. *Bruyant* zaprowadzony do sali śledczej, skorzystał ze zdarzenia, wystrzeliwszy z pistoletu do kwatermistrza, który na miejscu padł ofiarą. *Bruyant* w pierwszej chwili zamieszania umknął od straży i opuściłszy koszarę, przebrał się na drugą stronę Loiry. Głównemu jego współprzestępcy, huzarowi *Thierry*, również udało się umknąć. *Bruyant* wolny powrócił o godz. 2 w nocy do koszar, i natychmiast odprawiony został do więzienia. Prokurator Królewski, w towarzystwie Vice Prefekta, udał się do niego i uczynił pierwsze badanie. Nieukrywał on swego planu i swych nierozsądnych nadziei. Huzarowie, którzy się zgromadzili w pomienionym hotelu, i których karabiny były nabite, zostali także aresztowani. Śledztwo już się zaczęło. Spokojność miasta Vendôme ani na chwilę nie była naruszona. Wszystkie stanowiska zostały podwojone, a gwardya narodowa zgromadziła się na pierwsze wezwanie Vice - Prefekta i władz miejskich. *Bruyant* i jego współwinowaycy oddani będą Sądowi wojennemu.

— Rozbiegła się dzisiaj pogłoska, że także w Grenobli i Lyonie wybuchły wojskowe rozruchy. Najnowsze listy i dzienniki z tych miast, nie o tém nie donoszą.

— Jako dziwny zbieg okoliczności zwraca uwagę, że dowódzca szwadronu *Franqueville*, który się tak czynnie przykładał do uśmierzenia Strażburskich rozruchów, zaślubiony jest z pewną młodą damą ze Strażburga, której siostra w urzędzie Damy Honorowej, znajduje się przy Królowej *Hortensyi*. Przypominamy także, że Komendant *Parquin*, jako oficer paryskiej gwardyi narodowej, towarzyszył *Fieschiemu* do podnoża rusztowania.

— Nie potwierdza się wczorajsze doniesienie, że *P. Franck-Carré* wyjechał do Strażburga.

— *Dziennik Handlowy* donosi, że w pierwszej chwili, dany rozkaz Hrabini *Lipano* opuszczenia Francyi, został cofnięty.

— Depesza telegraficzna z Bayonny pod d. 1 t. m. donosi, iż Stany mianowały Królową na czas małoletności jej córki, Królową Regentką.

— *Gazette de France* twierdzi, że Rząd otrzymał wiadomość, o wtargnieniu Jenerała *Gomez* do Granady. Wiadomość ta całkiem się sprzeciwia ostatniej depeszy telegraficznej, podług której *Gomez* działał pod Sierra-Morena.

— O oblężeniu Bilbao, nie dzisiaj nie słychać, jednak powszechnie rozumieją, że nie odstąpiono od tego, lecz że tylko część oblegającego korpusu, wyszła przeciwko *Espartero*.

Dnia 4-go.

Wczora przed południem Król w towarzystwie Marszałka *Gérard* i Hrabiego *Molé* odwiedził zamek Versailles.

— *P. Thiers* był wczora przyzywany przez Królową i Xiężniczkę *Adelaide*. (U Króla *P. Thiers* nie miał jeszcze audyencyi).

— Przez rozkaz Królewski dnia wczorajszego, *Baron Rouen*, został mianowany Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym Króla Francuzów przy Cesarzu Brazylijskim.

— *Franqueville*, Adjutant Jenerała *Voirol*, wyniesiony został na Podpółkownika.

— W *Courrier français* czytamy: „Pomimo rozszereżonych pogłosek przez rozmaite dzienniki, zdaje się, że Hrabina *Lipano* otrzymała zapewnienie, iż ona w

ствіе ужаснаго покушенія своего племянника, не должна думать объ опасностяхъ, и можетъ оставаться въ Парижѣ, сколько того требуетъ ея здоровье и дѣла. Мы утѣшаемся тѣмъ, что Правленіе при этихъ обстоятельствахъ ничего не потеряло, и фамилія *Наполеона*, за проступокъ одного своего члена, не будетъ подвержена ответственности.“

— Извѣстія о безпокойствахъ въ Греноблѣ и Лионѣ сегодня не подтвердились. Но къ Префектамъ Департаментовъ изданы строгія повелѣнія, неослабно наблюдать за всѣми, кто извѣстенъ имъ приверженностію своею къ *Наполеону*.

Страсбургъ, 3-го Ноября.

Судъ въ Колмарѣ началъ процессъ противу преступниковъ 30-го Октября. Но думаютъ, что это дѣло будетъ перенесено въ Палату Перовъ. Генераль *Воароль* 30-го Октября для ободренія войска издалъ дневную прокламацію. Тамъ сказано: „Сегодня на зарѣ нѣкоторые легкомысленные люди, къ числу которыхъ, къ сожалѣнію, принадлежитъ Полковникъ *Водре*, вздумали провозгласить Королемъ племянника *Наполеона*, который къ оскорбленію этого великаго имени, принялъ начальство въ возмущеніи. Но Страсбургскій гарнизонъ не забылъ своей обязанности. Третьи артиллерійскій полкъ, понтонеры, 46 и 16 линейные полки, 14 легкой, и 8-я компанія рабочей артиллеріи; Офицеры и рядовые этого корпуса, — каждый изъ васъ исполнилъ свой долгъ съ рѣшительностію и энергіею, которая превыше всякой похвалы. Соблюдая присягу и не измѣнивъ своимъ знаменамъ, вы съ чистѣйшимъ и живѣйшимъ рвеніемъ въ одно мгновеніе уничтожили ужасный замыселъ; онъ разрушенъ и уничтоженъ среди храбраго 46 полка, коего непоколебимою рѣшительностію люди, рѣшившіеся въ вашихъ глазахъ привести въ исполненіе свой замыселъ, которые въ своей безразсудности дошли до того, что надѣялись на вашу помощь, схвачены и преданы правосудію. Хотя часть 4-го полка, побужденная къ тому своимъ Полковникомъ, забыла на время свой долгъ, за то весь корпусъ Офицеровъ велъ себя достохвально и многіе изъ нихъ показали рѣшительную твердость, служившую подпорою Подполковнику, по слову котораго весь полкъ опять собрался къ своему знамени.“

— Доказательствомъ ослѣпленія и непонятнаго легкомыслія, съ какимъ приступили къ дѣлу приверженцы Принца *Людвика*, служить то, что они совсѣмъ не думали захватить кассу, или письменную почту или схватить Королевскаго Прокуратора. Они безъ сомнѣнія боялись чрезъ то лишиться немногихъ солдатъ, которыхъ они надѣялись соблазнить, и дѣйствительно скопище, провозгласившее новаго Императора, было слишкомъ слабо, чтобы подвергать опасности свои силы. Эта, дѣйствительно рѣдкая забывчивость дозволила Генераль-Прокуратору немедленно отправиться въ Финкматскую казарму. Съ трудомъ могъ онъ туда прибыть. Въ минуту, какъ онъ прибылъ къ воротамъ ограда, бунтъ былъ въ высочайшей степени и онъ могъ взойти на дворъ нѣсколько разъ повторивъ приказъ именемъ Короля отворить ворота. По приказанію Генерала *Воароля*, до дальнѣйшихъ распоряженій, въ 8 часовъ вечера всѣ городскія ворота должны были быть заперты. Кажется основаніе заговора положено въ Баденъ-Баденѣ. Дѣйствительно, многіе здѣшніе жители помнятъ, что видѣли тамъ въ одно время Принца *Людвика*, Полковника *Водре* и *Леди Гордонъ*.

— Принцъ *Людвикъ* хотѣлъ воодушевить солдатъ болѣе тѣмъ, что показавъ имъ Императорскаго Орла. *Паркинъ* также роздалъ много денегъ капонерамъ. При задержаніи виновныхъ и усмиреніи безпорядковъ наиболѣе дѣйствовалъ Генераль *Воароль*, который съ небольшимъ отрядомъ проходилъ по улицамъ, овладалъ всѣми постами, потомъ сосредоточивъ въ одномъ пунктѣ весь гарнизонъ, потребовалъ присяги на вѣрность. Нѣкоторые лица, участвовавшіе въ безпорядкахъ, скрылись отъ стражи и чрезъ Рейнъ бѣжали въ Германію. (A.P.S.Z.)

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ И ИРЛАНДІЯ.

Лондонъ, 1-го Ноября.

Генераль *Гоблетъ* и Г. *Трикупи* вчера занимались иностранными дѣлами.

— По письмамъ изъ Москвы отъ 10-го ч. прош. м. Маркизъ и Маркиза *Лондондерри* проживаютъ въ этомъ городѣ, и приняты отлично. Къ 24 Октября они хотѣли возвратиться въ С. Петербургъ.

2-го Ноября.

Король наименовалъ Лорда *Джона Фридрика Гордона*, на мѣсто Лорда *Ельфинстона*, который взялъ отставку, Каммергеромъ, а Г. *Джона Гульберта Гловера* своимъ бібліотекаремъ въ Виндзорскомъ замкѣ.

skutek nierozsądnego targnięcia się jej siostrzana, nie ma się czego lękać, i że może pozostać spokojną w Paryżu tak długo, jak tego będą wymagały jej zdrowie i interesa. Cieszymy się, że Rząd przy tej okoliczności nic nie ucierpiał, i nie uczynił familii *Napoleona* za błąd jednego z jej członków, odpowiedzialną.“

— Wiadomości o rozruchach w Grenoble i Lyonie nie potwierdziły się. Rząd jednak surowe wydał rozkazy do Prefektów departamentów, ścisłą dawać baczość na wszystkie osoby, znajome ze swej przychylności ku *Napoleonowi*.

Strazburg, d. 3 go Listopada.

Sąd w Colmar zaczął instrukcyę processu przeciwko przestępcom 30 Października. Rozumieją jednak, iż proces ten przeniesiony będzie do Sądu Parów. Jenerał *Voirel* dnia 30 Października dla ożywienia wojsk, wydał rozkaz dzienny, w następującem brzmieniu: „Dzisiaj na świtanie kilku lekkomyślnych, do których na nieszczęście i Półkownik *Vaudray*, należy, kusiło się ogłosić Królem Siostrzana Cesarza *Napoleona*, który, znieważając to wielkie imię, stanął na czele poruszenia. Lecz załoga Strazburska nie mogła zapomnieć swego obowiązku. 3-ci półk artylleryi, Pontonierowie, 46 i 16 półki liniowe, 14-ty lekki i 8-ma kompania robotników artylleryjskich, nawet wszyscy Oficerowie i żołnierze tego korpusu, każdy z was wypełnił ten obowiązek z poświęceniem się i energią, przechodzącemi wszelkie pochwały. Wierni waszej przysiędze i waszej chorągwi, z najczystszy i najgorętszym zapałem w jednem okamgnieniu, przytłumiliście to niebezpieczne zbierowisko, które zniesione zostało pośród walecznego 46 półku a przez którego niezachwianą stałość, ci, którzy chcieli w waszém obliczu zamysł swój przyprowadzić do skutku, i którzy w swej nieroztropności do tego doszli; że się spodziewali od was pomocy, zostali ujęci i oddani w ręce sprawiedliwości. Chociaż część 4 półku, prowadzona przez swego Półkownika, zapominała na chwilę swoich obowiązków, lecz cały korpus Oficerów okazał sprawowanie się godne pochwały, a wielu z tych odznaczyło się przez nienaruszoną stałość, gdy dzielnie wsparli Podpółkownika, na głós którego półk wkrótce zebrał się znowu pod swe chorągwie.“

— Dowodem, z jakim zaślepieniem, z jaką niepojętą lekkomyślnością zaczęli działać stronniacy *Xięcia Ludwika*, jest to, iż zgola niemyślili o tém, ażeby zabrać kassę, lub pocztę listową, albo zatrzymać Królewskiego Prokuratora. Bezwątpienia lękali się oni, ażeby przez to niestracić tych niewielu żołnierzy, których spodziewali się uwieścić, i w rzeczy samej gromada, która ogłosiła nowego Cesarza, była dość słabą, ażeby wystawić swe sity na niebezpieczeństwo. To rzeczywiście dzwone zapomnienie, dozwoliło Jeneralnemu Prokuratorowi niezwłocznie udać się do koszar Finkmatt. Nie bez trudności udało się wejść mu tam, i w chwili gdy przybył do bramy straży, tumult doszedł do najwyższego stopnia i dopiero po powtórzonym razy kilka w imieniu Króla rozkazie zaledwo mógł wejść na dziedziniec. Na rozkaz Jena *Voirel*, do dalszych rozporządzeń, wszystkie bramy miasta o godzinie 8 wieczorem mają być zamknięte. Zdaje się, że główne projekta do buntu powzięto w Baden-Baden. Wrzeczy samej wielu obywatelów tutejszego miasta przypominają, że widziano tam jednocześnie *Xięcia Ludwika*, Półkownika *Vaudray* i *Lady Gordon*.

— *Xiąże Ludwik* starał się szczególnie przez to zachęcić żołnierzy, iż pokazał im orła Cesarskiego. Także P. *Parquin* pomiędzy kanonierami wiele rozdał pieniędzy. Przy uwięzieniu winnych i przytłumieniu niespokojności, najwięcej działał Jenerał *Voirel*, który z małym tylko oddziałem, przejeżdżał ulice, zajął wszystkie stanowiska i potem całą załogę na jeden punkt zebrał, gdzie kazał wykonywać przysięgę wierności. Niektóre, należące do zamieszkań osoby, unikły aresztu i przez Ren uszły do Niemiec. (A.P.S.Z.)

БРЯТАНІЯ ВІЕЛКА І ІРЛАНДІЯ.

Лондонъ, дня 2 Listopada.

Генераль *Goblet* і P. *Trikupi*, mieli wczora narady w wydziale spraw zewnetrznych.

— Podług listów z Moskwy pod d. 10 z. m., Margrabia i Margrabina *Londonderry* ciągle tam bawili i byli przyjmowani z największą uprzejmością. Około 24 Października mieli zamiar powrócić do St. Petersburga.

Dnia 2-go.

Król mianował Lorda *John Frederick Gordon* Szambelanem, na mieyscu Lorda *Elphinstona*, który wziął uwolnienie, a P. *John Guilbert Glower*, bibliotekarzem w zamku Windsor.

— Новый Посланникъ Соединенныхъ Штатовъ при Французскомъ Дворѣ Г. Л. Кассъ, съ фамиліею прибыль изъ Нью-Йорка въ Портсмутъ. (A.P.S.Z.)

— Полагаютъ, что Графъ Поццо-ди-Борго сегодня выѣдетъ изъ Парижа, а 5-го ч. с. м. прибудетъ въ вѣдѣнную столицу.

— Изъ Мальты пишутъ, что Графъ Матусевичъ и Графъ Вилтшире проживаютъ на этомъ островѣ. Первый прибыль туда изъ Туниса и кажется возвращается въ Неаполь. Онъ выдерживаетъ еще карантинъ. Принцъ Капуанскій съ супругою своею Пенелопею Смитъ прибыль туда 22-го Августа, наняль прекрасную квартиру по близости моря, за стѣнами Ла Валета, гдѣ полагаютъ будетъ жить частнымъ образомъ, пока не получитъ дозволенія возвратиться во владѣнія Короля своего брата. До сихъ поръ публично онъ только явился въ судъ по дѣлу противу Капитана Французскаго парохода, на которомъ приплыль изъ Марселя; Капитанъ несоблюдалъ условій договора и принималъ пассажировъ изъ Ливорна и Бастіи, между тѣмъ какъ Принцъ наняль пароходъ только для себя за 8,000 фран. Судъ рѣшилъ вычесть изъ уплаты Французу 1,400 фр.

— Слышно, что Турецкое Правительство занимается огромнымъ планомъ для прекращенія моровой извы на Востоку. До сихъ поръ не извѣстно, въ чемъ состоитъ это предпріятіе.

— Times утверждаетъ, что отъ вѣрныхъ людей имѣетъ извѣстіе о договорахъ предложенныхъ Англіею и Франціею съ Донъ-Карлосомъ, но утверждаетъ, что основанія предполагаемаго посредничества таковы, что Донъ-Карлосъ никакъ на оныя несогласится.

— Недавно умеръ здѣсь Г. Де хозяинъ большой фабрики ваксы; оставшееся послѣ него имѣніе, составляетъ 450,000 ф. стер.

— Одна изъ газетъ, издаваемыхъ въ Бостонѣ, пишетъ, что магнетизмъ животныхъ, служить также къ откормленію борововъ. Спину борова натираютъ желѣзнымъ кольцомъ, и немедленно обнаруживается ушибъ.

(D. P.)

НИДЕРЛАНДЫ.

Гага, 28-го Октября.

Его В-во Король, при открытіи обыкновеннаго засѣданія Генеральныхъ чиновъ Королевства, 17 ч. с. м. произнесъ слѣдующую рѣчь:

„Благородные и Почтенные Господа!

„Обращая вниманіе на истекшее время отъ послѣдняго нашего засѣданія, Я съ удовольствіемъ вижу, что и теперь Провидѣніе изобильно осыпало своими щедротами, наше отечество. Рожденіе Принца у моего младшаго сына, доставило живѣйшее удовольствіе моей фамиліи и всему народу. — Дружественныя сношенія съ иностранными Державами, продолжаются. Это доброе согласіе есть слѣдствіемъ неунынныхъ моихъ попеченій объ устройствѣ внѣшней политики по правиламъ чести и дружественнаго равенства. — Впрочемъ до сихъ поръ Я не могъ рѣшительно кончить договоры по Белгійскимъ дѣламъ.

„Трудно опредѣлить, до какой степени обстоятельство другихъ Европейскихъ державъ, содѣйствовали къ отсрочкѣ этого дѣла. Изъ уведомленій, которыя будутъ вамъ сообщены, вы увѣритесь, что Я не переставалъ обращать на то, всего моего вниманія. — Внутреннее управленіе идетъ прямымъ путемъ.

„Армія и флотъ совершенно соответствуютъ, какъ и всегда, нашимъ ожиданіямъ.

„Съ истиннымъ удовольствіемъ могу уведомить васъ, что Правительство нашло возможность распустить національную милицію набора 1827, и уволить въ безсрочный отпускъ милицію набора 1831 года.

„Не смотря на усиливающееся соперничество и препитствія, какія встрѣчаются въ различныхъ отрасляхъ промышленности, Нидерландская торговля и мореходство, все болѣе и болѣе распространяются. Заведенія по части промышленности умножаются и получаютъ большую прочность. Увеличившаяся цѣна земледѣльческихъ произведеній и изобильная жатва, подають земледѣльцамъ прекрасную надежду. Также и рыбная ловля довольно приноситъ успѣха. Народное просвѣщеніе вообще соответствуетъ своему назначенію. Науки и искусства съ ревностію обрабатываются.

„Плотины и насыпи, защищающія насъ отъ морскаго наводненія, не претерпѣли въ этомъ году никакихъ чрезвычайныхъ поврежденій; водяныя и сухопутныя сообщенія, часть отъ часу болѣе имѣютъ успѣхъ. Во владѣніяхъ нашихъ за моремъ господствуетъ порядокъ и спокойствіе.

„Средства, предпринятые въ слѣдствіе возмущеній, коихъ центромъ сдѣлалась было Суматра, обещаютъ выгодный результатъ. Нововведенія въ на-

— Nowy Poseł Stanów Zjednoczonychъ przy dworze Francuzkim, P. L. Cass, ze swą familią z Nowego-Yorku przybył do Portsmouth. (A.P.S.Z.)

— Mniemają, iż Hrabia Pozzo-di-Borgo wyjedzie dziś z Paryża, a dnia 5 b. m. przybędzie do tutejszej stolicy.

— Donoszą z Malty, że Hrabia Matuszewicz i Hrabia Wiltshire, znajdując się na tamtejszym wyspie. Pierwszy przybył tam z Tunetu; zdaje się, iż wraca do Neapolu. Odbywa jeszcze kwarantannę. Xiążę Kapui, który z małżonką swoją Penelope Smith, przybył tam d. 22 Sierpnia, najął bardzo piękne mieszkanie nad morzem za murami La Valetta, gdzie, jak się zdaje, chce żyć prywatnie, dopóki nie otrzyma pozwolenie, aby powrócić do kraju Króla, brata swego. Publicznie dotąd wystąpił tylko w Sądzie, mając sprawę przeciw Kapitanowi francuzkiego statku parowego, na którym przybył z Marsylii, z powodu, iż Kapitan nie dotrzymał warunków zawartej umowy, przyznając podróżnych z Liworny i Bastii, gdy tymczasem Xiążę najął ów statek dla siebie tylko za 8,000 franków. Sąd zmniejszył należność Francuza na 1,400 franków.

— Słychać, iż Rząd Turecki zajmuje się wielkim planem, dla przytłumienia powietrza morowego na Wschodzie. Dotąd nie wiadomo, na czem ten plan zależy.

— Times zapewnia, iż wie z dobrego źródła o układach zamierzonych przez Anglią i Francją z Don-Carlosem, ale może zapewnić, iż zasada proponowanego pośrednictwa jest taką, że Don Carlos nie może na nią przystać i nie przystanie.

— Nie dawno umarł tu Pan Day, naczelnik wielkiej fabryki szuwaxu; pozostały po nim majątek wynosi 450,000 funt. szter.

— Jedna z gazet wychodzących w Bostonie pisze, iż magnetyzm zwierzęcy, służy także do tuczenia wieprzów. Grzbiet jego naciera się żelazną obręczką, a skutek wkrótce jest widocznym. (D. P.)

NIDERLANDY.

Гага, 28-го Паждзерикиа.

Oto jest mowa miana przez Króla Jmci, na otwarciu zwyczajnej sessyi stanów Jeneralnych Królestwa, w dniu 17 b. m.:

„Szlachetni i możni Panowie!

„Zwracając uwagę na przeciąg czasu upłynionego od ostatniej naszej sessyi, z ukontentowaniem widzę, że i tym jeszcze raz, w Opatrzność obficie dobrodzieystwy swemi oyczyznę naszą osypała. Urodzenie się Xięcia mojemu młódszemu synowi napętniło radością rodzinę moją i cały naród. — Stosunki moje z obcemi Mocarstwami nie przestają bydl jak naysprzyjajniejszymi. Dobrze to porozumienie jest skutkiem ciągłych moich usiłowań do uregulowania interesów polityki zewnętrznej, podług zasad sprawiedliwości i przyjacielskiej równości. — Podziśdzien wszakże nie mogłem ukończyć ostatecznym układem interesu o Belgiją.

„Tudno jest oznaczyć do jakiego stopnia stan kilku innych Europejskich Mocarstw, przyczynił się do takowego zawieszenia tej sprawy. Z komunikacyi, które zostaną wam uczynione, przekonacie się, iż nie zaprzestawałem zwracać na nią całej uwagi. — Wewnętrzny zarząd regularnie trybem swoim idzie.

„Armia i flota odpowiadają zupełnie, jak i zawsze, temu, czego po nich oczekiwać należy.

„Prawdziwie czuję ukontentowanie, mogąc wam oznajmić, iż Rząd znalazł możność rozpuszczenia milicyi narodowej z zaciągu 1827, i odpuszczenia na nieograniczony urlop milicyi z zaciągu 1831.

„Pomimo zwiększonego spółubiegania się i mimo zawad, jakie napotykać niektóre gałęzie przemysłu, handel i żegluga Niderlandów, codziennie bardziej się rozwijają. Zakłady przemysłowe mnożą się i ustalają. Zwiększenie się cen pldów rolniczych i obfitość zniwa otwierają piękne widoki rolnikom. Również zaspokajającą są wypadki rybołówstwa. Oświecenie publiczne w ogólności przeznaczonemu swojemu odpowiada. Nauki i sztuki gorliwie są uprawiane.

„Grole i okopy, broniące nas od napływu morza, nie doznały w tym roku żadnych nadzwyczajnych uszkodzeń; komunikacye wodne i lądowe codziennie bardziej się rozwijają. W zamorskich posiadłościach naszych panuje porządek i spokojność.

„Srzedki przedsięwzięte w skutek rozruchów, których teatrem stała się była Sumatra, obiecują pomyślne wypadki. Nowe urządzenia, wprowadzone do po-

шихъ Индѣйскихъ владѣнійхъ, имѣли отличный успѣхъ. Состояніе государственныхъ финансовъ совершенно соотвѣтствуетъ ожиданіямъ. Свѣденія, которыя сообщены вамъ будутъ по сему предмету, увѣрить васъ, что нашъ государственный кредитъ основанъ на прочныхъ началахъ. Доходъ совершенно покрываетъ расходы и несмотря на видимыя еще слѣдствія Бельгійскаго мѣтежа, Я къ счастью нахожусь въ возможности облегчить нѣсколько подати, отягощающія любезныхъ Моихъ подданныхъ. Бюджетъ, который вамъ будетъ предъявленъ, увѣрить васъ, что никогда не будетъ нужды прибѣгать къ новымъ мѣрамъ; но напротивъ прибавочные проценты къ нѣкоторымъ податямъ, будутъ по возможности уменьшаться. Со временемъ Я могу надѣяться, что обыкновенные доходы будутъ удовлетворительны для потребностей Государства. Коммиссія усердно занимается дальнѣйшимъ пересмотромъ Кодекса гражданскаго процесса. Законы по сему предмету вѣроятно будутъ вамъ представлены въ продолженіе еще нынѣшняго засѣданія. Немедленно по приведеніи въ исполненіе этихъ замятій, а также и закона о несостоятельности, всѣ части Нидерландскаго Кодекса, такъ какъ они приняты, получаютъ свою силу. Для дополненія этого Кодекса, готовится уже новое изданіе уголовныхъ законовъ.“

„Погрѣнные и Благородные Господа!

„Чувствуя благодарности Божіи, мы должны имѣть помышленіе о благодарности, каковую внушаютъ намъ самыя сіи благодарныя, и всѣми силами стараться изъяснить оную на дѣлѣ. Я полагаюсь на ваше содѣйствіе для достиженія этой цѣли. Да будетъ взаимная довѣренность основаніемъ всѣхъ нашихъ связей! Посредствомъ довѣренности только можемъ упросить благополучіе нашего отечества, которое есть единственною цѣлю всѣхъ нашихъ заботъ.“

29 го Октября.

Во вчерашнемъ публичномъ засѣданіи второй Палаты общихъ чиновъ, Президентъ уведомилъ о поднесенномъ Е. В-ву адресѣ въ отвѣтъ на троякую рѣчь. Потомъ прочтены официальные донесенія касательно договоровъ, заключенныхъ съ Княжествомъ Липпе и Великимъ Герцогствомъ Мекленбургъ Шверинскимъ, касательно платы съ наследствъ.

Въ 2 часа началось тайное засѣданіе, въ коемъ Министръ Иностранныхъ Дѣлъ, сообщалъ разныя донесенія на счетъ вѣншей нашей полтики. Членамъ предложено, совершенно никому о томъ не открывать; слышно только то, что теперь еще нельзя ожидать рѣшительнаго устройства вѣншихъ нашихъ дѣлъ.

Первая Палата также вчера имѣла тайное засѣданіе, въ которомъ Министръ Иностранныхъ Дѣлъ о томъ же уведомилъ. (D.P.)

Разныя извѣстія.

О долголѣтіи человека.

(Изъ наставленій о сохраненіи здоровья Доктора И. Ф. Совернейма.)

Нѣтъ сомнѣній, что Патріархи достигали высокой и благословенной старости и въ продолженіе жизни пользовались неизмѣннымъ здоровьемъ; но каковъ былъ образъ ихъ жизни? Они вѣчно на открытомъ воздухѣ или охотились, или воздѣлывали землю. Такимъ образомъ, безпрестанно упражняя тѣлесныя силы, они снискивали питательную и здоровую пищу и въ мирѣ и согласіи наслаждались плодами трудовъ своихъ.

Какая же разность съ утонченными наслаженіями нашего времени, когда съ одной стороны ухищренное поваренное искусство истощается въ угожденіяхъ раздражительному желудку, а съ другой, тѣмъ страстей неограниченно обладать нами и уничтожаютъ мало по малу наши жизненные силы!

Жизнь наша подобна огню, который чѣмъ сильнѣе вспыхиваетъ, тѣмъ скорѣе угасаетъ; она сокращается отъ избытка наслажденій и непрерывнаго напряженія. То, что для огня вѣтеръ, готовый его задуть, то для насъ страсти, особенно страсти, развивающіяся въ политическихъ потрясеніяхъ, въ междоусобныхъ раздорахъ и браняхъ.

Хранить умѣренность во всемъ, быть трудолюбивыми, пользоваться чистымъ воздухомъ, вотъ способъ достигнуть самыхъ преклонныхъ лѣтъ съ сохраненіемъ душевныхъ и тѣлесныхъ силъ, способъ давно извѣстный, но мало употребляемый.

Отъ того-то земледѣльцы, охотники, садовники, служивые, живутъ долѣ другихъ классовъ. Галлеръ, Гуфландъ, Мазіусъ, Мостъ, Шретеръ и другіе приводятъ много примѣровъ, доказывающихъ справедливость этого замѣчанія.

По произведеннымъ доселѣ наблюденіямъ можно принять крайнюю границу долголѣтія 200 лѣтъ.

сидѣлости нашихъ в Индѣяхъ, увѣнчанные остались наилучшимъ skutkiem. Stan finansowych interesów Państwa w zupełności oczekiwaniom odpowiada. Komunikacye, które zostają wam w tym przedmiocie uczynione, przekonają was, iż nasz kredyt publiczny na niewzruszonych spoczywa zasadach. Dochód w zupełności pokrywa wydatki, i pomimo okoliczności trwających jeszcze skutkiem powstania Belgów, widzę się szczęśliwie w możności ograniczenia nieco poborów, które na ukochanych poddanych moich ciąży. Budżet, który zostanie wam złożony, przekona was, iż niebędzie potrzeby uciekania się do nowych środków; lecz iż przeciwnie, dodatkowe procenta do niektórych poborów będą się mogły zmniejszyć. Z czasem spodziewać się mam prawo, iż zwyczajne dochody staną się na potrzeby kraju wystarczającemi. Kommissya redakcyjna trudni się gorliwie dalszą rewizją kodexu procedury cywilney. Prawa dotyczące się tego przedmiotu, będą zapewne mogły być wam przełożone jeszcze w ciągu bieżącej sessyi. Niezwłocznie po dokonaniu tej pracy, równie jak i prawa o bankructwach, wszystkie części kodexu Niderlandzkiego, jako już przyjęte, otrzymają moc obowiązującą. Dla uzupełnienia tego kodexu, gotuje się też nowa redakcja praw kryminalnych.“

„Szlachetni i możni Panowie!

„Widząc pomyślność, jakiej Opatrzność nam udzieliła, ozujemy się przejąć wdzięcznością, którą pomyślność ta winna nas natchnąć, i potrzebą poświęcenia wszystkich sił naszych dla jej utrwalenia. Polegam na współdziałaniu waszém dla osiągnięcia tego celu. Oby! wzajemna ufność stała się mogła zasadą wszystkich stosunków naszych. Przez nią tylko zapewnić możemy szczęście naszej oyczyzny, które jedynym jest wszystkich usiłowań naszych celem.“

Dnia 29.

Na wczorajszej publicznej sessyi drugiej Izby powszechnych Stanów, Prezes doniósł o podanym Królowi Jmci adresie, odpowiednim na mowę z tronu. Przeczytano potem pisma urzędowe względem umów zawartych z Xięstwem Lippe i Wielkim Xięstwem Meklenbursko-Szweryńskim, a dotyczących się zniesienia opłaty od spadków.

O godzinie 2 nastąpiła tajna sessya, na której Minister Spraw Zagranicznych udzielił różne zawiadomienia, dotyczące się zagranicznej polityki naszej. Zalecono członkom jak największe w tej mierze milczenie; to tylko słysząc, iż tymczasem jeszcze nie możemy się spodziewać ostatecznego uregulowania stosunków naszych z zagranicą.

Pierwsza Izba odprawiła także wczora tajną sessyą, na której Minister Spraw zagranicznych udzielił też same zawiadomienia. (D.P.)

ROZMAITE WIADOMOŚCI.

O długowieczności człowieka.

(Z dzieła Doktora J. F. Sobernheima, o zachowaniu zdrowia.)

Nie ma wątpliwości, że Patryarchowie dochodzili głębokiej i błogosławionej starości i przez całe życie cieszyli się statem zdrowiem; ale jaki był sposób ich życia? Oni zawsze albo się zajmowali polowaniem albo uprawiali ziemię. Tym sposobem, nieustannie ćwicząc siły ciała, znajdowali pożywny i zdrowy pokarm, a w pokoju i zgodzie używali owoców swej pracy.

Jakaż różnica w stosunku do delikatnych przyjemności naszych czasów; kiedy z jednej strony wykwintna sztuka kucharska wysila się w dogodzeniu znarowionemu żołądkowi, a z drugiej, mnóstwo namiętności nieograniczenie władają nami i stopniowie niszczą siły żywotne!

Życie nasze podobne jest do ognia, który im bardziey wybuchy, tym prędzej gasnie; życie skracą się przez zbytek roskoszy i nieustannego natężenia. Czém jest wiatr dla ognia, który może go zagasić, tém dla nas namiętności, a szczególniej namiętności, rozwijające się w politycznych wstrząszeniach, w wewnętrznym poróżnieniach i walkach.

Zachować we wszystkiém umiarkowanie, być pracowitym, używać czystego powietrza, oto są sposoby dółcia lat naysędziwszych z zachowaniem sił moralnych i fizycznych, sposób dawno wiadomy, lecz mało używany.

Dla tego też rolnicy, myśliwi, ogrodnicy, żołnierze, żyją dłużej od klas innych. Haller, Hufferland, Mazius, Most, Schröter i inni, przywodzą wiele przykładów, przekonujących o prawdziwości tego postrzeżenia.

Podług czynionych dotąd obserwacyi, uważać można za naysędziwy kres długowieczności 200 lat.

Въ подтвержденіе этого возьмемъ нѣсколько примѣровъ.

Въ Россіи, въ 1801, находился еще въ живыхъ нѣкто, совершившій походы 30 лѣтней войны, чело-
вѣкъ, которому тогда было около 200 лѣтъ.

За нимъ можно указать на Шотландца Самита Мунго Кентингерна и Венгерца Петра Цартеня (сконч. 1724), дожившихъ до 185 лѣтъ.

Потомъ слѣдуютъ Англичанинъ Гейнрихъ Генкенсъ (сконч. 1670 на 169 году) и Норвежець Иосифъ Суррингтонъ (сконч. на 160 году); послѣдній до концъ жизни сохранялъ здравый рассудокъ и будучи нѣсколько разъ женатъ, оставилъ по себѣ молодую жену и множество дѣтей, изъ коихъ старшій былъ 103, а младшій 9 лѣтъ.

Далѣе, Англичане Даммъ и Парри (сконч. 1635) одинъ 155, другой 152 лѣтъ; Датчанинъ Драакенборгъ (сконч. 1772) 146 и Англичанинъ И. Эссингамъ (сконч. 1775) 144 лѣтъ. Парри пережилъ девять Англійскихъ Королей; будучи 130 лѣтъ, исправлялъ все домашнія работы, даже молотилъ хлѣбъ; на 120 женился онъ на вдовѣ, съ которою жилъ 12 лѣтъ и которая никогда не имѣла причины жаловаться на него. Достигнувъ 152 лѣтъ, онъ по необыкновенному долголѣтію вызванъ былъ Королемъ въ Лондонъ и его угощали столъ усердно, что отъ перемѣны образа жизни онъ вскорѣ померъ. По вскрытіи его тѣла извѣстными Гарвеемъ (открывшимъ кругообращеніе крови) оказалось, что внутренность умершаго находилась въ совершенно здоровомъ состояніи и что причиною смерти было именно отягощеніе желудка.

Весьма замѣчательны также Георгъ Вундеръ изъ Зальцбурга, который скончался 1761 на 136. Ю. Дугласъ, Шведъ, скончался въ 1800, на 120 году, и съ третьею женою, на 85 году отъ рожденія, имѣлъ 8-хъ дѣтей; Петръ Албрехтъ изъ Восточной Пруссіи (сконч. 1793) на 123 и оттудаже Миттельштедтъ. Послѣдній, господинъ его проигралъ въ карты, однакожъ онъ нашелъ случай поступить въ солдаты и въ этомъ званіи прослужилъ 67 лѣтъ, находился во всѣхъ походахъ Фридриха I, Фридриха Вильгельма I и Фридриха II, и былъ въ 17 главныхъ сраженіяхъ. На 110 году женился въ третій разъ и почти до конца жизни ежемѣсячно дѣлалъ 2 часа пути для полученія маленькаго своего пенсіона.

Марья Выломова, Русская крестьянка, род. 1692 сконч. 1807. Во всю жизнь она питалась только хлѣбомъ и квасомъ. Родныхъ по нисходящей линіи, т. е. дѣтей, внучатъ и правнучатъ, было у ней семьдесятъ чело-вѣкъ. На 100 году потеряла она первый зубъ, который вскорѣ замѣнился новымъ; на 103 лишилась втораго, и вмѣсто того выросъ новый; такъ что до самой кончины своей она сохранила все и притомъ бѣлые зубы.

Въ 1792, въ Голштиніи скончался крестьянинъ П. Штенбергъ на 103 году. Онъ наблюдалъ примѣчательную діету: кромѣ каши и сыворотки ничего почти не ѣлъ, пилъ рѣдко и никогда не сердился, болѣнь никогда не бывалъ; нравственности былъ примѣрной, возлагалъ полное упованіе на Бога и въ несчастныхъ случаяхъ находилъ утѣшеніе въ вѣрѣ. — Любимый его разговоръ былъ о благодати Божіей.

По исчисленію и наблюденіямъ Шретера, изъ 744 чело-вѣкъ, пережившихъ за 80 лѣтъ, 87 были изъ крестьянскаго состоянія и 71 изъ ремесленниковъ.

Климатъ также имѣетъ вліяніе на долголѣтіе. Изъ вышеприведенныхъ примѣровъ видно, что оно значительнѣе въ Англіи, Шотландіи, Норвегіи, Давіи, Сѣверной Германіи, Пруссіи, въ Южныхъ предѣлахъ Россіи и частію въ Венгріи; слѣдственно въ странахъ, лежащихъ въ Сѣверномъ умѣренномъ поясѣ. Въ Новой землѣ, Исландіи и Сибири люди живутъ не долѣе 60 — 70 лѣтъ. *)

Качество воздуха также имѣетъ вліяніе на продолжительность жизни. Въ странахъ, гдѣ непрерывныя перемѣны, оно убійственно; въ климатахъ болѣе постоянныхъ смертность несравненно менѣе. По этому-то въ Германіи, хотя и доживаютъ до значительной старости, но никогда, какъ замѣчаетъ Гуфландъ до высшей степени долголѣтія; жизнь ограничивается тамъ 136 годами.

Вообще мужчины живутъ долѣе, чѣмъ женщины.

Смертность зимой всегда значительнѣе, чѣмъ лѣтомъ. За сорокъ лѣтъ зима становится для насъ уже очень чувствительною; 65-ти надобно уже беречься холода, какъ новорожденному дитяти, или даже еще болѣе. (А. В.)

*) Въ выпискѣ объ умершихъ въ Россіи, въ 1834, показанъ одинъ только 155, въ Вятской губерніи; вообще въ Зауральскихъ губерніяхъ довольно много живутъ отъ 60 до 100.

Для ствердженія tego, wezmіemy kilka przykła-
dów.

W Rosyi, w roku 1801 znajdował się jeszcze w życiu człowiek, który należał do wyprawy 30-letniej wojny, i który już w ówczes miał około 200 lat.

Za nim można wskazać Szkota Samita Mungo Kentingerna i Węgra Piotra Zartena (umart r. 1724) którzy dożyli 185 lat wieku.

Potém następuje Anglik Henryk Henkens (umart 1670 w 169 roku życia) i Norwegczyk Józef Surryngton (umart mając lat 160); ostatni do końca życia zachował zdrowy rozsądek, i będąc kilka razy żonatym, zostawił po sobie młodą żonę i mnóstwo dzieci, z których najstarszy miał 103, a najmłodszy 9 lat.

Daley, Anglicy Damm i Parry (um. 1635) jeden 155, drugi 152 lata mający; Duńczyk Drakenborg (umart 1772) 146 lat i Anglik J. Essingham (umart 1775) 144 lata. Parry przeżył dziewięciu Królów Angielskich; mając lat 130, odbywał wszystkie domowe roboty, nawet młócił zboże; w 120 roku ożenił się z wdową, z którą żył 12 lat i która nigdy nie miała przyczyny użalać się na niego. Dożywszy 152 lat, dla nadzwyczajnego swojego wieku, wezwany był przez Króla do Londynu, i tak go serdecznie tam przyjmowano, iż przez odmianę nowego sposobu życia, wkrótce umart. Po o-
tworzeniu jego ciała przez sławnego Harweja (który odkrył krążenie krwi) okazało się, iż wnętrzności umarłego znajdowały się w stanie zupełnie zdrowym, i że przyczyną śmierci było jedynie obciążenie żołądka.

Godni są także uwagi, Jerzy Wunder z Salzbur-
ga, który umart 1761 mając 136 lat. J. Douglas Szwed, zmarty w 1800 w 120 roku życia, i z trzeciej żony, w 85 roku, miał ośmioro dzieci; Piotr Albrecht z Pruss-Wschodnich (umart 1793) w 123 r., i także ztmart Mit-
telsztadt. Ostatni przez pana swego był przegrany w karty, jednakże znalazł zręczność zaciągnąć się do wojska, gdzie wysłużył 67 lat, znajdował się we wszystkich wyprawach Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I i Fryderyka II, i odbył 17 głównych batalii. w 110 roku ożenił się trzeci raz, i prawie do końca życia co miesiąc odbywał dwógodzinną drogę, dla utrzymania małej swej pensyi.

Marya Wyłomowa, włościanka Rosyjska, urodziła się 1692, umarta 1807. Przez całe życie karmiła się tylko chlebem i kwasem. Krewnych w dół idącej linii, to jest: dzieci, wnuków i prawnuków liczyła 70 osób. W 100 roku utraciła pierwszy ząb, na którego miejsce wkrótce wyrósł nowy; w 103 utraciła drugi, i na miejsce tego odrosł inny, tak aż do śmierci zachowała wszystkie i przytém białe zęby.

W 1792, w Holsztynie umart włościanin P. Stender mając lat 103. Zachowywał on ścisłą dyetę: oprócz kaszy i serwatki nie prawie nie jadł, pił rzadko i nigdy się nie gniewał, chorób nigdy nie doświadczał, moralności był wzorowej, pokładał zupełną nadzieję w Bogu, i w nieszczęśliwych przypadkach znajdował pociechę w wierze. — Ulubioną jego rozmową było o dobroci Boga.

Podług wyliczenia i obserwacyi Schrötera z 744 osób, które przeżyły 80 lat, 87 było ze stanu włościańskiego, a 71 z rzemieślników.

Klimat ma także wpływ na długowieczność. Z wyżej przytoczonych przykładów okazuje się, iż długolo-
tność znaczniejszą jest w Anglii, Szkocyi, Norwegii, Danii, Północnych Niemczech, Prusiech, w Południowych krajach Rosyi i częścią w Węgrzech; a zatem leżących pod północną umiarkowaną strefą. W Nowey Zemli, Islandyi i Syberyi żyją nie dłużej nad 60 — 70 lat *).

Gatunek powietrza ma także wpływ na długowieczność. W krajach, gdzie są ustawiczne odmiany, jest ono zabójcze; w klimatach stateczniejszych śmiertelność nierównie jest mniejszą. Dla tego też w Niemczech, chociaż dochodzą do znaczney starości, nigdy jednak, jak postrzega Huffeland, do wysokiego stopnia długowieczności; życie ogranicza się tam do 136 lat.

W powszechności, mężczyźni dłużej żyją od kobiet.

Śmiertelność większa jest zawsze zimą, niż latem. Po czterdziestu leciech, zima dla nas staje się już bardzie dokuczającą; w 65 trzeba już strzedz się zimna, jak nowo narodzonemu dzieci, albo jeszcze więcey. (G. S. P.)

*) W wypisach o zmarłych w Rosyi w 1834 r., znajduje się jeden tylko 155 lat, w Gubernii Wiatkiej; w ogólności w Za-
uralskich Guberniach dość wielu żyje od 60—100 lat.